

XXVI. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

5. svibnja 2021.

osmi (VIII.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100	
-----	--

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 100 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pažljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi prepraviti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati prepravak odgovora.
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____

(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____

(član Državnoga povjerenstva)

3. _____

(član Državnoga povjerenstva)

„Meni je moj jezik, moj materinski jezik u svim oblicima, glazbalo na kojem sviram. Solistički.”
(Nives Opačić, jezikoslovka)

1. Dopuni rečenice podacima o dokumentu iz kojega je navedeni ulomak.

„Načelo nacionalnog suvereniteta i potpune ravnopravnosti obuhvaća i pravo svakoga od naših naroda da čuva sve atribute svoga nacionalnog postojanja... Među tim atributima odsudno važnu ulogu ima vlastito nacionalno ime jezika kojim se hrvatski narod služi, jer je neotuđivo pravo svakoga naroda da svoj jezik naziva vlastitim imenom.”

Dokument je objavljen _____ u časopisu
(nadnevak)

_____ pod nazivom _____
(ime časopisa) (puni naziv dokumenta)

3	
---	--

2. Zaokruži slovo ispred dviju točnih tvrdnja.

a) Glagoljica je prvo pismo kojim su hrvatski svjetovni i crkveni dostojanstvenici pisali osnovavši svoju državu i primivši kršćanstvo nakon doseljenja na današnje prostore.

b) Prva hrvatska tiskana knjiga ujedno je i prvi europski misal koji nije otisnut latinicom i nije na latinskome jeziku.

c) Prvi hrvatski rječnik tiskan je 1604. godine.

d) Prvi hrvatski književni časopis bila je *Danica horvatska, slavonska i dalmatinska* (kasnije *Danica ilirska*).

2	
---	--

5	
---	--

3. Zaokruži slovo ispred točne tvrdnje.

Bogoslav Šulek svojim je djelovanjem bio vezan:

- a) uz riječku filološku školu
- b) uz zadarsku filološku školu
- c) uz zagrebačku filološku školu
- d) uz hrvatske vukovce.

1	
---	--

4. Pročitaj natuknice i napiši naziv jezikoslovnoga priručnika te imena trojice autora.

- jezikoslovni priručnik objavljen u rujnu 1971. i odmah politički zabranjen
- želi otkloniti nesklad između tadašnje pravopisne norme te pravopisne i jezične prakse hrvatskoga jezika
- izrada povjerena trojici autora
- u fototipskom izdanju pojavljuje se u Londonu 1972. (*londonac*)

2	
---	--

naziv jezikoslovnoga priručnika: _____

autori: _____

5. Napiši zareze da rečenica bude pravopisno točna.

Od nastanka *Judite* do danas mijenjali su se i smjenjivali literarni pravci estetski ukusi pjesničke mode i škole nestajala su kako bi rekao Ivan Gundulić kraljevstva i gradovi a djelo Marka Marulića nije prekrila prašina zaborava.

3	
---	--

6	
---	--

6. Prepiši rečenice poštujući pravila hrvatskoga standardnog jezika:

- o pisanju velikoga i maloga početnog slova
- o pisanju pravopisnih znakova.

a) dana 18 kolovoza 2020 obilježena je 570 godišnjica rođenja hrvatskoga književnog velikana a u povodu te obljetnice gradska knjižnica marka marulića u splitu postavila je izložbu šetnja splitom stopama marka marulića

3	
---	--

b) dr sc fra stipu nosića iz samostana male braće u dubrovniku 500 godišnji prvotisk *judite* svojim je rođendanom nadahnuo da napiše najavu kritičkoga izdanja toga marulićeva djela

3	
---	--

7. Napiši točno riječi koje su u rečenici pogrešno napisane.

3	
---	--

Svjetleći kao svjetionik, njegovo je djelo osvijetljavalo put piscima poslije njega, bilo je njihovo svjetlo kroz mrak stoljeća, svjetao primjer koji je nadahnjivao.

9	
---	--

8. Odredi padež i rod svakoga oblika rednoga broja označujući ih uobičajenim kraticama iznad riječi.

Ponosimo se *Misalom po zakonu rimskoga dvora*, prvom knjigom tiskanom na hrvatskom jeziku, jer se uvrštava među prve inkunabule u slavenskome svijetu.

Svjedoči o prvim koracima našega tiskarstva, a prvom takvom pothvatu na ovim prostorima valja se diviti.

4	
---	--

9. Ispiši iz rečenice popridjevljeni glagolski prilog.

Ostvarujući zamisao svoje učiteljice, rapski su učenici izradili kuharicu na svom zavičajnom govoru i veseleći se brojnim pohvalama, nestrpljivo iščekivali svoj idući pothvat.

1	
---	--

10. Dopuni rečenicu određenim oblikom pridjeva rijedak.

Ipak, bilo bi nepravедno pomisliti da je to _____ primjer učeničke kreativnosti i predanosti nekom projektu.

1	
---	--

11. Istaknutim riječima odredi vrstu.

a) Barem tri **puta** vode do cilja kojemu teži. _____

b) **Triput** ne možeš pogriješiti. _____

c) Zadnji **put** ti to govorim. _____

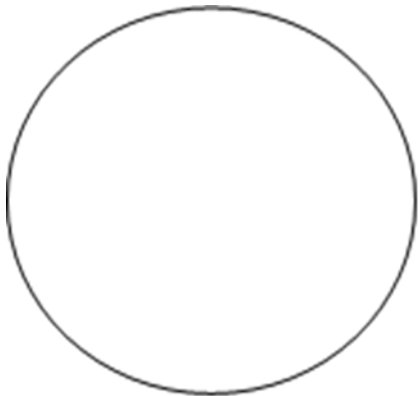
3	
---	--

9	
---	--

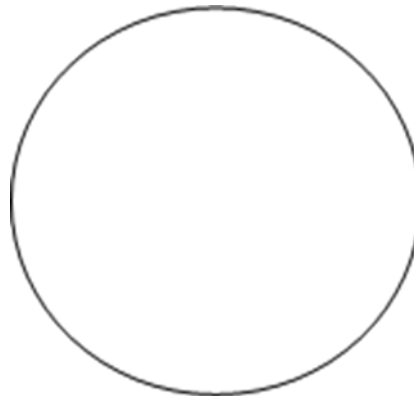
12. Razvrstaj u krugove neodređene zamjenice prema njihovu značenju.

Uvijek će neki iznova otkrivati njegovo djelo. Ma tko to bio, bit će dobrodošao. Mogao bi to biti koji god od književnih zaljubljenika i znalaca, samo neka tkogod pokuša.

netko

bilo tko

4	
---	--

Pročitaj rečenicu pa riješi 13., 14. i 15. zadatak.

Otprilike 130 kilometara udaljenost je od Zagreba do Plitvica, ali i dužina polica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, gdje su najpažljivije pohranili 3,5 milijuna svezaka knjiga, rukopisa, grafika, zemljovida i drugoga kulturnog blaga neprocjenjive vrijednosti.

13. Prepiši iz rečenice riječ u superlativu i odredi joj vrstu.

riječ u superlativu: _____

vrsta riječi: _____

2	
---	--

14. Napiši imenice iz kojih su izvedeni posvojni/odnosni pridjevi u rečenici.

_____, _____,

3	
---	--

15. Pronađi glagole u rečenici i preoblikuj ih u glagolske priloge.

(Ne moraš glagolski prilog istoga glagola napisati onoliko puta koliko se on u rečenici pojavljuje.)

_____, _____

2	
---	--

11	
----	--

16. Prepiši rečenicu tako da prezent zamijeniš imperfektom, a perfekt pluskvamperfektom.

Stari se majstori susreću sa suvremenim umjetnicima u Grafičkoj zbirci koju su utemeljili prije stotinu godina.

2	
---	--

17. Ispiši glagolske imenice.

Restaurirane knjige, kao i one oštećene uporabom, odlaze na Odjel opremanja, gdje vrijeme kao da stoji i nema žurbe.

3	
---	--

18. Napiši rečenicu tako da ispraviš pogreške u uporabi prijedloga i veznika.

Stvarali su svoja djela ni ne sluteći koliko će biti dragocjena njihovu narodu kroz stoljeća i koliko će se ponositi s njima.

3	
---	--

19. Stavi u zagrade suvišne riječi / skupove riječi.

Htjeli bismo zajednički surađivati, no međutim ne znamo kako ni na koji način.

3	
---	--

20. Zaokruži slovo ispred besubjektne rečenice.

- a) Priče svuda oko nas.
- b) Moglo bi se pričati o koječemu.
- c) Pričama kratimo vrijeme.
- d) Jesu li najljepše priče o djetinjstvu?

1	
---	--

12	
----	--

21. Razvrstaj predikate.

Jezik nije ni propis ni zakon kojega se morate po svaku cijenu držati, nego je fleksibilna živa stvar kojoj se prilagođavate.

imenski predikat	glagolski predikat

4	
---	--

22. Zadatak ima dva dijela.

- Ispiši subjektni skup iz glavne surečenice.
- Ispiši zavisnu surečenicu i odredi joj vrstu.

Meni je moj materinski jezik u svim oblicima glazbalo na kojem sviram.

3	
---	--

subjektni skup: _____

zavisna surečenica: _____

vrsta zavisne surečenice: _____

23. Podcrtaj priložne oznake i odredi im vrstu služeći se uobičajenim oznakama iznad riječi / skupova riječi.

Judita je uvrštena među epska djela prepoznatljive europske tradicije i na taj način doživljava odjek kakav su u 16. i 17. stoljeću postigle Marulićeve glasovite latinske knjige.

3	
---	--

10	
----	--

24. Odredi službu podcrtanim rečeničnim dijelovima razvrstavajući ih u tablicu.

Marko Marulić, najznačajniji hrvatski pisac 15. i 16. stoljeća, nacionalni klasik, tvorac prvoga epa na hrvatskome jeziku te europski humanist, rodio se u Splitu 18. kolovoza 1450.

3	
---	--

apozicijski skup	
imenički atribut	
atributni skup	

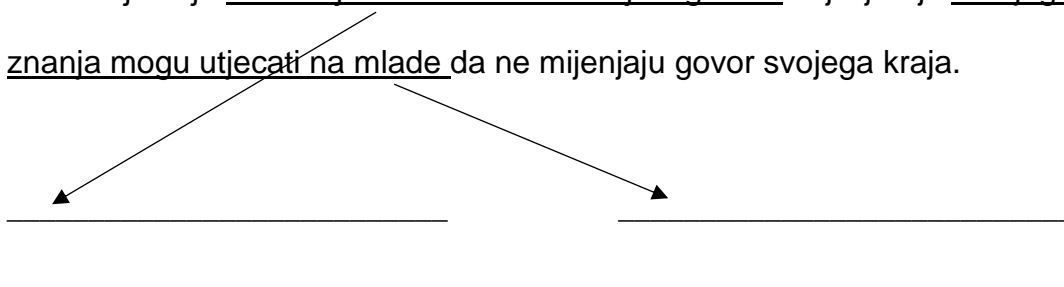
25. Napiši rečenicu kao zavisnosloženu preoblikujući skup s glagolskim prilogom u zavisnu uzročnu surečenicu.

Živeći na prijelazu između srednjega i novoga vijeka, preuzimao je i neke srednjovjekovne sadržaje.

1	
---	--

26. Odredi vrstu označenim surečenicama višestruko složene rečenice.

Ohrabrujuće je što i dalje ima čuvara zavičajnih govora koji vjeruju da njegovanjem znanja mogu utjecati na mlade da ne mijenjaju govor svojega kraja.

2	
---	--

6	
---	--

27. Ispiši zavisnu objektnu surečenicu.

Znanstvenici tvrde da osobe koje znaju barem dva jezika imaju zdraviji mozak.

1	
---	--

28. Pročitaj pažljivo rečenicu pa dopuni tvrdnje.

Posli lita kad svi hodidu ća, ostane Komiža bez svita.

3	
---	--

Prema odrazu glasa *jat* rečenica je napisana _____
govorom. To potvrđuju riječi: _____, _____ i
_____ koje u standardnom jeziku glase: _____,
_____ i _____.

29. Zadatak ima dva dijela.

- Pročitaj tekst na čakavskom narječju.
- Prepiši u tablicu po jedan primjer iz teksta koji potvrđuje navedeno obilježje čakavskoga narječja.

Judi govoridu da je najlipje u Komižo liti. Liti se lipo kupo, jidri, ji riba, lipo je vrime, uvece se dokasna stoji vonka, ujutro se spi do pulne, onda se ide nešto popit ispod lumbrelina i posli se dojde na obid.

obilježje čakavskoga narječja	primjer iz teksta
<i>lj</i> se često zamjenjuje suglasnikom <i>j</i>	
gubi se krajnje <i>-i</i> u infinitivu	
talijanizmi	
u prezentu 3. l. mn. ponegdje nastavci <i>-edu</i> , <i>-idu</i> , <i>-adu</i>	

4	
---	--

8	
---	--

30. Dopuni tablicu prepisujući frazeme iz rečenice uz odgovarajuće značenje.

Nije sladak na jeziku, ali sa svima nađe zajednički jezik. I zli jezici za njega kažu: što na srcu, to na jeziku.

frazem	značenje frazema
	koji govore loše o drugima
	ne ulagivati se
	govoriti ono što se osjeća
	sporazumjeti se

4	
---	--

31. Zaokruži riječ koja naglaskom odgovara smislu rečenice.

Već je u osnovnoj školi počeo **slágati** / **slàgati** svoje stihove.

1	
---	--

32. Napiši rečenicu tako da nenaglasnice staviš u pravilan položaj.

Toga da nismo bili svjesni, pandemija koronavirusa promijenila je naš i svakodnevni rječnik.

2	
---	--

33. Napiši na crtu riječi istoga ili sličnoga značenja kojima možeš zamijeniti istaknute riječi.

2	
---	--

Humanost nekoga naroda **ogleda se** u njegovu odnosu prema materinskom jeziku.

9	
---	--

34. Imenuj tvorbeni način svake istaknute riječi.

Ovih dana često **izgovaramo** riječ korona, ali pojavilo se i na desetke novotvorenih riječi s tim korijenom, od **koronamjere**, koronastožera, koronakrize, do riječi **koronaš**, koronizacija.

3	
---	--

izgovaramo	
koronamjere	
koronaš	

35. Pronađi u tekstu i ispiši po jedan primjer za svaku glasovnu promjenu.

U današnje vrijeme često se govori da mladi gotovo i ne razgovaraju, već samo tipkaju, tipkaju, tipkaju.... No je li uvijek tako? Pojedinci baš u mlađim danima svjesno razvijaju vlastiti izraz.

glasovna promjena	riječ s glasovnom promjenom
nepostojani a	
jotacija	
jednačenje po mjestu tvorbe	

3	
---	--

36. Zadatak ima dva dijela.

- Ispiši riječ u kojoj se dogodilo više glasovnih promjena.
- Imenuj te glasovne promjene.

Bi li nas trebalo zabrinjavati iščeznuće mnogih riječi koje su stoljećima trajale u našem jeziku?

4	
---	--

riječ s više glasovnih promjena	glasovne promjene

10	
----	--

Riješi zadatke 37. – 40. služeći se podacima iz teksta.

Jezici svijeta

(www.slobodnaevropa.org/a/dan_materinjeg_jezika)

Jeste li se ikad zapitali kojih se pet jezika u svijetu najviše govori, najradije uči? Evo što kaže statistika pa možete provjeriti jesu li vaše pretpostavke bile točne.

Peto mjesto zauzima jedan indijski jezik, **hindi**. Hindi i bengalski jezik dva su najraširenija službena jezika u Indiji (od njih ukupno 22).

Visoko četvrto mjesto zauzima **arapski** koji je službeni jezik u čak 26 zemalja u Aziji, Africi i na Bliskome istoku. Taj su jezik i kultura u povijesti imali snažan utjecaj na Europu, o čemu danas svjedoče brojni arabizmi u mnogim europskim jezicima iako se arapski u europskim zemljama uči vrlo rijetko.

Na trećem je mjestu nešto manje egzotičan jezik. Riječ je o **engleskome**, jeziku poslovnoga svijeta i medija, vjerojatno najpopularnijem stranom jeziku koji se uči gotovo u cijelome svijetu. Iznad engleskoga smjestio se **španjolski jezik** koji zauzima drugo mjesto zahvaljujući velikom broju govornika u Španjolskoj i zemljama Latinske Amerike. Također je drugi najviše govoreni jezik u SAD-u.

Na prvome mjestu ovoga popisa nalazi se, naravno, **kineski**, kao službeni jezik Narodne Republike Kine, Singapura i Tajvana. Kineski mnogi smatraju jezikom budućnosti, pogotovo u poslovnome svijetu, pa je sve popularniji i kao strani jezik u mnogim zemljama svijeta.

Izvorni govornici i govornici kojima to nije materinski jezik (podatci 2006. – 2008. g.)

Rang	Jezik	Broj govornika
1.	mandarinski	1,075 milijuna
2.	engleski	514 milijuna
3.	hindi	496 milijuna
4.	španjolski	425 milijuna
5.	ruski	275 milijuna
6.	arapski	256 milijuna
7.	bengalski	215 milijuna
8.	portugalski	194 milijuna
9.	malajski/indonezijski	176 milijuna
10.	francuski	129 milijuna

Samo izvorni govornici (2006. – 2008. g.)

Rang	Jezik	Broj govornika
1.	mandarinski	873 milijuna
2.	španjolski	322 milijuna
3.	engleski	309 milijuna
4.	hindi	180 milijuna
5.	portugalski	177 milijuna
6.	bengalski	171 milijuna
7.	ruski	145 milijuna
8.	japanski	127 milijuna
9.	njemački	105 milijuna
10.	wu	77 milijuna

Popisi jezika po broju izvornih govornika izrađeni su na temelju podataka raznih jezikoslovnih i drugih organizacija, pa se podatci u njima često razlikuju. Te se razlike najčešće događaju ubrajanjem ili izuzimanjem dijalekata iz nekog jezika, mogućim ubrajanjem u popis stanovništva kojima navedeni jezik nije materinji, ubrajanjem stanovništva s više jezika i dr.

37. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Koji je od jezika navedenih u tekstu **službeni jezik** u najvećem broju zemalja?

- a) španjolski jezik
- b) engleski jezik
- c) arapski jezik
- d) kineski jezik

1	
---	--

38. Navedi ime jezika koji u svijetu govori gotovo 2,5 puta više ljudi nego što je njegovih izvornih govornika. Služi se podacima u tablicama.

1	
---	--

39. Objasni što zaključuješ iz činjenice da se njemački jezik nalazi u tablici 10 jezika s najvećim brojem izvornih govornika, ali ga nema u tablici 10 jezika s najvećim brojem izvornih i neizvornih govornika u svijetu.

1	
---	--

40. Odgovori na pitanje zaokružujući DA ili NE i objasni svoj odabir odgovora.

Slažeš li se s mišljenjem da podatci o jezicima svijeta u ovome tekstu možda nisu vjerodostojni?

DA NE

2	
---	--

Objašnjenje:

5	
---	--